

มาตรฐานการผลิตสัทธิ

ตัวแปร : ศาสนา

แนวคิด (Concept) การผลิตสัทธิ

- คำนิยาม
- หน่วยในการการจัดทำสัทธิ
- การเก็บรวบรวมข้อมูล
- รูปแบบคำถาม
- รหัสการจัดจำแนก
- การนำเสนอสัทธิ

(ร่าง)

ชื่อมาตรฐานสถิติ : ศาสนา

ชื่อภาษาอังกฤษ : RELIGION

มาตรฐานการจัดจำแนกที่อ้างอิง : -

วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นมาตรฐานในการจัดทำข้อมูลสถิติเกี่ยวกับศาสนา เนื่องจากเป็นตัวแปรพื้นฐานสำคัญของข้อมูลบุคคลที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงสถิติประชากรและสังคมอย่างแพร่หลาย สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์หรืออธิบายตัวแปรที่สนใจศึกษาได้หลายมิติ เช่น ภาวะการเจริญพันธุ์ การใช้เวลาในกิจกรรมด้านศาสนาและวัฒนธรรม รูปแบบการแต่งงานหรือการอยู่ร่วมกัน การขาดจากการเป็นคู่สมรส เป็นต้น รวมถึงการนำข้อมูลศาสนามาใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินนโยบายและแผนงานโครงการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ศาสนา ชาติพันธุ์ และการดำเนินชีวิต

การปรับปรุง : ปีล่าสุด: 2566 ฉบับล่าสุด: ฉบับ 1.0 (Ver 1.0)

หน่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล : บุคคล

โครงสร้างรหัสการจัดจำแนก :

มีรูปแบบของรหัส คือ “12” หมายถึงโครงสร้างรหัสมีทั้งหมด 2 ระดับ ประกอบด้วยเลข 2 หลัก

หน่วยงานเจ้าของเรื่อง :

กลุ่มมาตรฐานสถิติ กองนโยบายและวิชาการสถิติ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

มาตรฐานสถิติ : ศาสนา (RELIGION)

“ศาสนา” เป็นตัวแปรพื้นฐานสำคัญของข้อมูลบุคคลที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงสถิติประชากรและสังคมอย่างแพร่หลาย สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์หรืออธิบายตัวแปรที่สนใจศึกษาได้หลายมิติ เช่น ภาวะการเจริญพันธุ์ การใช้เวลาในกิจกรรมด้านศาสนาและวัฒนธรรม รูปแบบการแต่งงานหรือการอยู่ร่วมกัน การขาดจากการเป็นคู่สมรส เป็นต้น โดยในบางประเทศสามารถนำมาใช้ประมาณค่าเป็นข้อมูลชาติพันธุ์ได้ อีกทั้งยังมีการนำข้อมูลศาสนามาใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินนโยบายและแผนงานโครงการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีความเป็นสังคมพหุศาสนา ซึ่งมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ศาสนา ชาติพันธุ์ และการดำเนินชีวิต หรือเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานหรือองค์กรทางศาสนาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น ตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยองค์การศาสนาต่างๆ พ.ศ. 2512 ข้อ 4. ว่าด้วยการที่กรมศาสนาจะรับนับถือองค์การใดว่าเป็นองค์การศาสนาในประเทศไทยย่อมต้องพิจารณาในหลักการสำคัญทั้งหมด 4 ข้อ โดยในข้อ ข. ระบุว่าต้องมีข้อมูล “ปรากฏในสำมะโนประชากรว่ามีพลเมืองนับถือไม่น้อยกว่าห้าพันคน”

มาตรฐานสถิติ “ศาสนา” ที่จัดทำขึ้นนี้ได้ถูกพัฒนาขึ้นตามแนวทางการจัดจำแนกสถิติ เพื่อสามารถใช้งานและเปรียบเทียบข้อมูลทั้งในระดับประเทศและระดับสากล จึงมีโครงสร้างการจัดจำแนกเป็นรายศาสนา ซึ่งไม่ได้ระบุรายละเอียดของนิยามหรือแบ่งกลุ่มย่อยของแต่ละศาสนา ประกอบกับการเก็บรวบรวมข้อมูลศาสนาเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวังเพื่อไม่ให้กระทบต่อความรู้สึกของผู้ตอบในประเด็นที่ละเอียดอ่อน และควรอธิบายให้ผู้ตอบทราบถึงวัตถุประสงค์หรือความต้องการใช้ข้อมูลให้ชัดเจน โดยเฉพาะการจัดทำข้อมูลในเชิงลึก

มาตรฐานคำนิยาม

ศาสนา หมายถึง ความเชื่อหรือความศรัทธาทางศาสนาหรือทางจิตวิญญาณที่อาจถูกสร้างขึ้นโดยบุคคล กลุ่มคน องค์กรหรือไม่ก็ตาม

การนับถือศาสนา หมายถึง การเข้าร่วมเป็นสมาชิก หรือกลุ่มองค์กร หรือกลุ่มคนที่มีความเชื่อหรือความศรัทธาทางศาสนาหรือทางจิตวิญญาณ โดยบุคคลนั้นอาจจะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามความเชื่อ หรืออาจจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกลุ่มก็ได้ ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล

มาตรฐานเก็บรวบรวมข้อมูล

หน่วยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลศาสนา คือ “บุคคล (person)” ซึ่งหมายถึงแต่ละบุคคล โดยเป็นการให้ผู้ตอบระบุความเชื่อทางศาสนาหรือทางจิตวิญญาณของแต่ละบุคคล โดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นปฏิบัติตามคำสอนหรือเข้าร่วมพิธีกรรมเป็นประจำหรือไม่ก็ตาม

กรณีที่ต้องการเก็บข้อมูลข้อมูลเกี่ยวกับนิยามของแต่ละศาสนานั้น สามารถทำได้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำข้อมูล แต่ต้องพึงระวังไม่ให้กระทบต่อความรู้สึกของผู้ตอบในประเด็นที่ละเอียดอ่อนและควรอธิบายให้ผู้ตอบทราบถึงรายละเอียดของนิยาม เพื่อความชัดเจนและความถูกต้องของข้อมูลที่ได้

มาตรฐานรหัสการจัดจำแนก

มีรูปแบบของรหัส คือ “12” หมายถึง โครงสร้างรหัสมีทั้งหมด 2 ระดับ ประกอบด้วยเลข 2 หลัก ได้แก่

- ระดับที่ 1 ประเภท (Division) ประกอบด้วยเลขรหัส 1 หลัก
- ระดับที่ 2 หมวด (Section) ประกอบด้วยเลขรหัส 2 หลัก

รหัส (Code)		คำอธิบาย	Explanatory
ประเภท (Division)	หมวด (Section)		
1	10	พุทธ	Buddhism
2	20	อิสลาม	Islam
3	30	คริสต์	Christianity
4	40	พราหมณ์-ฮินดู	Hinduism
5	50	ซิกข์	Sikhism
6		ศาสนา ความเชื่อ และหลักปรัชญาอื่น ๆ	Other Religions Beliefs and Philosophies
	61	ขงจื้อ เต๋า และศาสนาดั้งเดิมของจีน	Confucianism Taoism and Chinese Traditional Religions
	62	ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณ หรือความเชื่อพื้นบ้าน	Animism and Folk Beliefs
	63	พหุศาสนา	Multi-Religion
	69	ศาสนา ความเชื่อ และหลักปรัชญาอื่น ๆ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	Other Religions Beliefs and Philosophies nec ¹
7	70	ไม่มีศาสนา	No Religion
9		ไม่สามารถจำแนกได้	Not Classifiable
	91	ไม่ทราบ	Don't know
	92	คำตอบไม่สามารถระบุได้	Response Unidentifiable
	93	คำตอบนอกขอบเขต	Response Outside Scope
	94	ปฏิเสธที่จะตอบ	Refused to answer
	99	ไม่ตอบ	Not Stated

¹ nec ย่อมาจาก ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น (Not Elsewhere classified) เป็นรายการที่กำหนดขึ้นมา เพื่อใช้ในกรณีที่ข้อมูลที่ได้มาอยู่นอกเหนือจากตัวเลือกที่กำหนด ซึ่งไม่สามารถจำแนกไว้ในที่อื่น

โดยที่ รหัส 9 ไม่สามารถจำแนกได้ ประกอบด้วย

91 ไม่ทราบ คือ ผู้ให้ข้อมูลไม่รู้จะตอบคำถามว่าอย่างไร รวมถึง “ไม่แน่ใจ”

92 คำตอบไม่สามารถระบุได้ คือ ข้อมูลที่ได้มามีลักษณะดังนี้

(ร่าง)

- อ่านไม่ออก
- ไม่ชัดเจนว่าคำตอบที่ได้มาหมายถึงอะไร โดยทั่วไปเกิดจากข้อมูลมีรายละเอียดไม่เพียงพอ คำถามไม่ชัดเจน หรือคลุมเครือ
- ให้ข้อมูลที่ขัดแย้งกัน เช่น กาเครื่องหมายทั้งในช่องใช่และไม่ใช้ในคำถามเดียวกัน
- ข้อมูลมีความชัดเจนและอยู่ในขอบเขตของการจัดจำแนกอย่างเห็นได้ชัดหรืออยู่ในวัตถุประสงค์ที่กำหนด แต่ไม่สามารถลงรหัสได้เนื่องจากไม่มีรายการที่เหมาะสมในการจัดจำแนก

93 คำตอบนอกขอบเขต คือ ข้อมูลที่ได้รับได้มามีความหมายและชัดเจน แต่เห็นได้ชัดว่าไม่อยู่ในขอบเขตของการจัดจำแนกหรือหัวข้อที่กำหนดไว้

94 ปฏิเสธที่จะตอบ คือ ผู้ให้ข้อมูลแสดงความตั้งใจที่จะไม่ตอบคำถาม

99 ไม่ตอบ คือ ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้ตอบอะไรมาในคำถาม

มาตรฐานคำถาม

1. กรณีต้องการเก็บข้อมูลศาสนาที่พบมากในประเทศ เหมาะสำหรับการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจตัวอย่างหรือการสำรวจความคิดเห็น ควรกำหนดคำถามดังนี้

ศาสนา
☐ พุทธ
☐ อิสลาม
☐ คริสต์
☐ พราหมณ์-ฮินดู
☐ ซิกข์
☐ อื่นๆ ระบุ <input type="text"/>
☐ ไม่มีศาสนา

2. กรณีต้องการเก็บข้อมูลศาสนาอย่างละเอียด เหมาะกับการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีขนาดของจำนวนประชากรขนาดใหญ่ เช่น การจัดทำข้อมูลทะเบียน การสำมะโน เป็นต้น ควรกำหนดคำถามดังนี้

ศาสนา
☐ พุทธ
☐ อิสลาม
☐ คริสต์
☐ พราหมณ์-ฮินดู
☐ ซิกข์
☐ ขงจื้อ เต๋า และศาสนาดั้งเดิมของจีน
☐ ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณ และความเชื่อพื้นบ้าน
☐ พหุศาสนา
☐ อื่นๆ ระบุ
☐ ไม่มีศาสนา

มาตรฐานชื่อตัวแปร

ชื่อตัวแปร	ความหมาย	หมายเหตุ
RELIGION	ศาสนา	-

มาตรฐานการนำเสนอข้อมูล

การเลือกรูปแบบการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาสามารถนำไปปรับใช้ได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความเหมาะสมเป็นหลัก แต่เพื่อให้เป็นมาตรฐานและสามารถนำไปเปรียบเทียบข้อมูลร่วมกันได้ ในการนำเสนอข้อมูลศาสนาควรประกอบไปด้วยรายการหลัก ดังต่อไปนี้

- พุทธ
- อิสลาม
- คริสต์
- พราหมณ์-ฮินดู
- ซิกข์
- ศาสนาอื่นๆ
- ไม่มีศาสนา
- รวม

ทั้งนี้หากในการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่พบข้อมูลของกลุ่มผู้ไม่มีศาสนาหรือพบแต่ละจำนวนน้อยมากจนไม่สามารถนำเสนอได้ รายการไม่มีศาสนาสามารถตัดออกได้ และหากต้องการแสดงข้อมูลที่ถูกจำแนกอยู่ในรหัส 9x (ถ้ามี) ควรแสดงหมายเหตุให้ผู้ใช้อ้างอิงข้อมูลได้ทราบรายละเอียดของข้อมูล

มาตรฐานอ้างอิง

Principles and Recommendations for Population and Housing Censuses, Revision 2, 2008, United Nations

Religious Affiliation, Census Dictionary 2011, Australian Bureau of Statistics

Religious Affiliation, 2013 Census data dictionary, Statistics New Zealand

Religions disseminated in the 2011 National Household Survey, National Household Survey (NHS) Dictionary, Statistics Canada